

Bomen zijn de langst-levende en de grootste levende wezens op aarde (de oudste nog levende bomen zijn naar schatting 5000-6000 jaar oud en de hoogste bomen meten ca. 125 meter). In verhouding tot de totale hoogte, de kruinumfang en de wind-opvang is een boom een zeer lichte "constructie".

Ter vergelijking : de Eiffeltoren is ca. 300 meter hoog en hij heeft een basisoppervlakte van ca. 1 Ha. (10.000m²); bomen met een hoogte van ca. 100 meter hebben een basisoppervlakte van ca. 100 m²...Het hout van de wortels, de stam en de takken geeft hen hun sterkte en hun beweeglijkheid.

Bomen zijn door de tijden heen ontwikkeld tot gespecialiseerde wezens met een eigen verdedigingssysteem om aantastingen en schade zo goed als mogelijk te kunnen overwinnen. De onderstaande suggesties houden maximaal rekening met dit verdedigingssysteem en met de biologie van bomen.

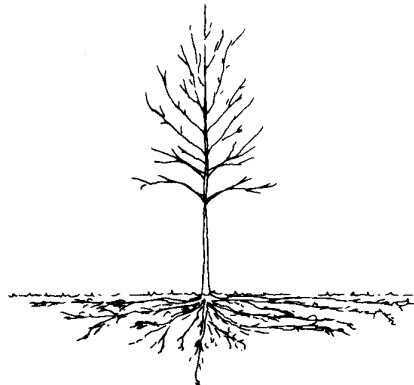
Enkele belangrijke onderhoudsregels voor bomen

(sommige van de onderstaande tips zijn vooral van toepassing op sierbomen, straatbomen en moeten desgevallend genuanceerd worden.

Onder andere door snoei, vandalisme en aanrijding kan de bast en het hout van de boom beschadigd worden. Deze verwondingen vormen vaak de toegangspoorten voor bacteriën, insecten, schimmels en virussen. Vooral schimmels kunnen de stabiliteit van bomen in het gedrang brengen omdat zij één van de belangrijkste bouwstenen van het hout (lignine en / of cellulose) kunnen aantasten. Met andere woorden : **voorkom schade aan bomen !!**

Tips voor het bekomen en behouden van gezonde, veilige en mooie bomen

1. plant de juiste boom(-soort) op de juiste plaats : hou rekening met de uiteindelijke boomgrootte, de eigenschappen en eisen van de boomsoort, zijn vorm en de beschikbare ruimte.
2. koop kwalitatieve bomen : doorgaande stam, geen ingesloten schors, geen verwondingen, evenwichtig en goed vertakt wortelgestel.
3. goed planten : maak eerst een (2x de breedte van de wortelpruij of kluit) boomput met doorlaatbare bodem, dan de boompaal, plant niet dieper dan in de kwekerij, verwijder beschadigde takken en wortels, de bodem goed tussen de wortels aanschuiven en licht aantrappen, water geven, de bodem rond de boom mulchen (max. 5 cm) en geen gras voorzien (ivm vochtconcurrentie), eventueel bemesten vanaf het jaar na aanplanting. Een boom heeft ongeveer 0,75 m³/m² kroonprojectie goed doorwortelbare grond nodig (fig.1). Zoniet zal hij niet goed groeien.

Figuur 1 : schematische voorstelling van de relatieve grootte van een wortelgestel van een boom

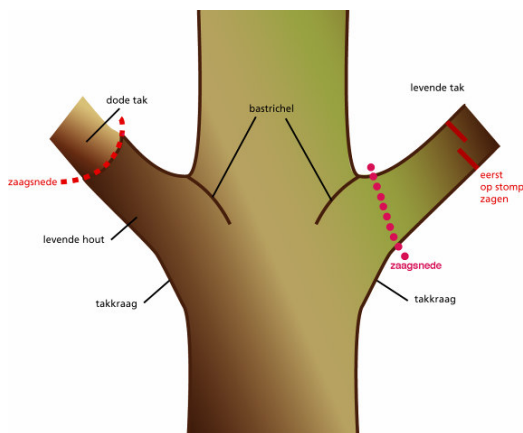
4. voorkom schade (door grasmaaiers, ingroeiende draden, takbreuk, ondeskundige snoei : laattijdig kandelaberen, toppen, gebruik van klimsporen).
5. voorkom bodemverdichting en bodemvergraving tot 2 meter buiten de kruinprojectie ;
6. geef bomen water bij aanhoudende droogte.
7. ziekten, aantastingen en afwijkingen in de groei kunnen wijzen op (verborgen) gebreken : abnormale blad- en taksterfte, vruchtlichamen van schimmels, schade door insecten,... : contacteer een deskundige in geval van twijfel.
8. snoei correct (fig. 2):
 - levende takken : behoudt de takkraag en de takschorsrichel, snoei vooruitziend en liefst met handgereedschap; bij een goed onderhouden boom hebben de snoeiwonden maximaal een doorsnede van zo'n 10 cm !!
 - dode takken : enkel door het dode hout zagen.
 - indien een product voor wondverzorging gebruikt wordt : enkel en onmiddellijk toepassen op levend (fysiologisch actief) en niet besmet hout; nooit toepassen op dood of op kernhout (of fysiologisch niet actief hout) (een wondverzorgingsmiddel heeft vaak vooral een psychologisch effect op de gebruiker, geeft een ik-heb-iets-goed-gedaan-gevoel.);

8.1. Begeleidings snoei : takvrije stam en tijdelijke kroon (vooral voor straat- & laanbomen) (fig. 2b)

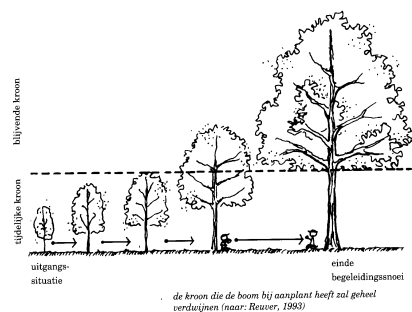
- bepaal hoe hoog de takvrije stam uiteindelijk moet worden (hou er rekening mee dat volwassen takken ca. 2 meter kunnen doorhangen t.o.v. de takaanzet); wat op termijn weg moet is de tijdelijke kroon, erboven de definitieve kroon,
- werk steeds toe naar een verhouding stam : kroon van 1:2,
- snoei tijdig : reeds na 2 à 3 jaar na de aanplanting,
- snoei de eindscheut niet in,
- hou de eindscheut vrij van concurrerende twijgen (2),
- verwijder uit de tijdelijke kroon eerst de probleemtakken (dikke takken, plakoksels, beschadigde takken,...), dan de overige (1 en 3),
- een takkrans wordt in 2-3 fasen verwijderd, hierdoor kan het risico op stambreuk verminderd worden,
- verwijder per snoeibeurt niet meer dan ca. 20% van de takken (in de praktijk 3-5 takken om de 2-3 jaar; of beter nog : jaarlijks 1-2 takken),
- behoud bij het snoeien de takkraag en -schorsrichel,
- augustus - september is een goede periode voor dit werk.

8.2. onderhoudssnoei : in de definitieve kroon met natuurlijke vorm

- eenmaal de takvrije stamlengte is bereikt beperkt de snoei zich tot het verwijderen van dode, zieke, beschadigde, hinderende en foutstandige takken en waterloten,
- zgn. worteluitlopers worden eveneens verwijderd,
- kandelaberen, inkorten van takken en toppen is geen 'normale' snoeitechniek : er wordt geen rekening gehouden met de natuurlijke vorm van de boom; in geen enkel geval mag dit bij volwassen en natuurlijk uitgegroeide bomen gebeuren omdat dit meestal aanleiding geeft tot ernstige inrotting en wortelsterfte.

Figuur 2a

Figuur 2b : begeleidings snoei

9. snoeitijdstip :

- normale onderhoudssnoei (< 20 % van het levende volume verwijderen / seizoen) wordt bij voorkeur uitgevoerd tijdens de zomerperiode, te rekenen vanaf het moment dat de bladeren volwassen zijn tot voor de bladverkleuring; zoniet tijdens de winterperiode maar nooit in de periode van bladontluiking en bladval,
- snoei van dood hout, afgebroken en zieke takken : gans het jaar rond,
- snoei van knobomen, hakhout en gekandelaarde bomen : tijdens de winterperiode maar nooit in de periode van bladontluiking en bladval,
- snoei van levende takken bij bloedende boomsoorten (o.a. Berk, Haagbeuk, Esdoorn, Hicorynoot, Walnoot, Paardekastanje, Populier, ...) : na eind juni tot ca. eind augustus.

Meer informatie over het beheer van bomen in de stedelijke omgeving is o.a. te vinden in het boek 'Groenbeheer, een verhaal met toekomst' (Hermy, M. 2005, ISBN90-8066-222-4) (hoofdstuk 9: De Haeck, A. : Kiezen voor bomen langs lanen en straten);

uitg.: VELT, Uitbreidingstraat 392 C, B-2600 Berchem. tel 03 281 74 75, fax 03 281 74 76 www.velt.be/groenbeheer

Erratum bij deze uitgave : fig 9-7 (p.416) moet vervangen worden door de bovenstaande fig. 2a

Voor bijkomende informatie of advies kan je terecht bij :

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek - Diagnosecentrum voor Bomen - Gaverstraat 4, 9500 Geraardsbergen

Contactpersoon : Arthur De Haeck (arthur.dehaeck@inbo.be / tel 054 - 436 196)

Meer informatie over de werking van het diagnosecentrum : www.inbo.be